

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

HØRINGSINNSPILL TIL RAPPORT OM FINANSIERING AV UNIVERSITETER OG HØYSKOLER

Basisfinansiering. Høgskolen i Ålesund er noe skuffet over at finansieringsutvalget viderefører basisfinansieringen som en historisk basert «black box», og ikke har gått inn på hva basisfinansieringen er ment å dekke, ei heller hvilke komponenter den inneholder. For høyskoler og nye universiteter betyr det i praksis at nåværende handikap videreføres, og at disse må fortsette å konkurrere om forskningsmidler på samme arena som resten av sektoren, uten å ha et nivå på basisfinansiering i ryggen som gir mulighet til å bygge sterkere, og mer robuste forskningsmiljøer. I strukturprosessen har denne ulikheten vist seg som frykt fra universitetsansatte i forhold til å måtte dele sin forskningstid med høyskoleansatte ved en evt. fusjon, da høyskoleansatte har mye dårligere vilkår for å drive forskning. En gjennomgang av basis relatert til hvilke oppgaver institusjonene skal løse, kunne derfor vært klargjørende, både for høyskoler og universiteter.

Vi ser det ellers som positivt at dagens basiskomponent på 70 % av grunnbevilgningen er foreslått videreført. Men det er noe usikkert hva denne fordelingen i praksis vil bety, da det ikke er gitt hvordan man i overgangsfasen vil nivellere basisbevilgningene for institusjoner som ligger høyere eller lavere enn 70% i dag. En svakhet ved overgangsordningen som utvalget foreslår, er at den ser ut til å «straffe» de som har hatt en god uttelling på resultatkomponenten ved at disse får en lavere basistildeling. Dersom resultatkomponenten ikke fortsetter å øke, vil man i neste omgang få redusert totalbevilgning. Dette er uheldig, da man i ytterste konsekvens premierer de som frem til i dag har hatt svak uttelling i resultatkomponenten.

Resultatbasert finansiering. Når det gjelder insentivene som er foreslått, har vi følgende overordnede innspill:

1. Studiepoengsproduksjon. Vi mener at et sterkt insentiv knyttet til avlagte studiepoeng, med stykkpris og åpen budsjetttramme som i dag, må bevares. Problematiseringen rundt at enkelte institusjoner synes å «sprengte» sine opptaksrammer for å sikre et gitt bevilgningsnivå, uten å samtidig produsere kandidater på normert tid som holder en viss kvalitetsstandard, må kunne løses gjennom direkte dialog mellom gjeldende institusjon og Kunnskapsdepartementet. Innføring av nasjonale prøver kan også være til hjelp for å kontrollere/ motvirke dette. Man kan også gi NOKUT fullmakt til, etter tilsyn, å foreskrive bruk av ekstern sensor, der NOKUT plukker ut ekstern sensor.

Reduksjon fra seks til fire utdanningskategorier. Vi ser ingen problemer med dette, dersom hensikten er å etablere en inndeling som samsvarer bedre med hvor kostnadskrevende studiene er. Men finansieringsutvalget har ikke tatt stilling til hvilke studier som evt. bør løftes opp pga. at de er kostnadskrevende. Vi vil derfor oppfordre Kunnskapsdepartementet til å benytte anledningen til å innplassere de ulike studiene i forhold til hvor kostnadskrevende de er, når modell for utdanningskategorier

likevel skal endres. For vår del gjelder det spesielt maritim utdanning (nautikk) som er svært kostnadskrevende på grunn av simulatorbruk; sannsynligvis en av de mest kostnadskrevende utdanningene i sektoren, og derfor bør løftes til kategori 4. Men også ingeniørutdanning og andre studier som krever laboratorieundervisning eller er utstyrsintensive, bør løftes opp, slik som er indikert med en innplassering av laboratorie- og utstyrs-krevende fag i kategori 3. Kategoriendring for disse utdanningsløpene er foreslått i våre budsjettinnspill en rekke ganger tidligere.

Kategori 2 - Utdanning- og velferdsfag, er tenkt å omfatte utdanninger som krever praksis og i stor grad er rammeplanstyrte. Dette inkluderer sykepleierutdanning, og her vil vi understreke at sykepleierutdanningen også inkluderer laboratorieundervisning i små grupper med tett oppfølging. Endringene i helsesektoren, hvor man i stadig større grad går over fra sengeposter til poliklinikk, tilsier knapphet på praksisplasser og at sykepleierstudentene på sikt må få en større del av sin praktiske opplæring utenfor sykehusene, gjerne gjennom helsesimulering. Dette er kostnadskrevende.

Da høyskolene var sparsomt representert i finansieringsutvalget, bør tilbydere av 3-årige profesjonsutdanninger også tas med på råd når det gjelder innplassering av studier i kategorier, dersom man har som mål å produsere profesjonskandidater av høy kvalitet.

Når det gjelder innføring av insentiver for kandidatproduksjon, så støtter vi dette, da det er et mål å få opp gjennomføringsgraden.

2. Insentiv for samarbeid med arbeids- og næringsliv. Regjeringen har som mål at finansieringsmodellen skal bidra til godt samspill mellom universitets- og høyskolesektoren og næringslivet, samt samarbeidspartnere i helse- og instituttsektoren. Men dette er ikke fulgt opp gjennom direkte insentiver for samarbeid med arbeids- og næringsliv i forslag til ny finansieringsmodell. Finansieringsutvalget sier at de har diskutert to ulike insentiver; utviklingsavtaler og BOA- insentivet, og har landet på førstnevnte som det beste.

Utviklingsavtaler. Det er lansert et forslag om at deler av grunnbevilgningen gjøres til gjenstand for utviklingsavtaler mellom departementet og hver enkelt institusjon. Meningen er å få til utvikling på den enkelte institusjons premisser, noe som kan bidra til en mer heterogen UH-sektor. Grad av måloppnåelse vil ha budsjettmessige konsekvenser innenfor en ramme på 5 % av grunnbevilgningens størrelse. Utviklingsavtaler er antatt å bidra til mer/bedre dynamikk i sektoren. Ekspertgruppen anbefaler at utviklingsavtalene inneholder følgende tre hovedelementer, som også henger tett sammen. Vektleggingen kan være ulik fra institusjon til institusjon for å bidra til det ønskelige mangfoldet.

- utvikling av kvaliteten
- samspill med samfunns- og næringsliv
- utvikling av institusjonens profil

Statssekretær Bjørn Haugstad ønsket at institusjonene i denne høringen skulle vurdere om utviklingsavtalene ville støtte oss i våre strategiske prioriteringer (ref. konferanse 02.02.2015, om ny finansieringsmodell). For en institusjon som vår, som samarbeider med arbeids- og næringsliv i hele vår bredde, blir det litt underlig og unaturlig å skulle øremerke 5% av vår basisbevilgning til dette. Dersom Kunnskapsdepartementet ønsker at vi skal opprettholde dette samarbeidet, er det mer naturlig å legge slike føringer på institusjonsnivå gjennom styringsdialogen, uten at dette er avtalefestet spesielt.

Kunnskapsdepartementet har alle muligheter til å gjøre nettopp det. Det er antatt at disse utviklingsavtalene skal gi insentiver for et bredt samarbeid med arbeids- og næringsliv, bredere enn et BOA- insentiv.

Høgskolen i Ålesund mener at utviklingsavtaler fort kan bli en byråkratisk ordning, som ikke nødvendigvis fremmer kvalitet i samarbeidet med arbeids- og næringsliv. Da mener vi det er bedre å innføre en egen BOA-indikator, som også vil innebære et insentiv for økt forskningskvalitet.

BOA-indikator. Vi stiller oss uforstående til argumentasjonen i forhold til en innføring av BOA-indikatoren, om at eksterne midler er gevinst nok i seg selv - det burde i så fall gjelde både ERC og EU-midler som sådan. BOA-indikatoren vil bl.a. premiere innhenting av inntekter fra næringslivet. Men finansieringsutvalget innvender at: «Ut fra en samlet vurdering vil ekspertgruppen ikke anbefale å innføre en BOA-indikator i finansieringssystemet, spesielt når Forskningsråds-indikatoren foreslås tatt ut. En slik indikator vil kun dekke en liten del av sektorens samlede oppdrag innenfor formidling, kunnskapsoverføring og samspill med andre sektorer og egen region. Den vil potensielt kunne ha uheldige virkninger, for eksempel svekket arbeidsdeling mellom UH- og instituttsektor». Dersom man gjør denne argumentasjonen gjeldende, må man samtidig si noe om hva man tenker rundt arbeidsdelingen mellom UH og instituttsektoren. Eller er det tenkt at det er instituttsektoren, og ikke UH-sektoren som skal ivareta forskningssamarbeidet med næringslivet?

Høgskolen i Ålesund frykter at manglende insentiv for samarbeid med næringslivet vil på sikt kunne svekke dette samarbeidet, og dreie også institusjoner som tradisjonelt har hatt et godt samarbeid med arbeids- og næringsliv i retning av mer tradisjonelle akademiske insentiver. Man vil derved miste noe av mangfoldet i sektoren. For profesjonsutdanningene vil det være et tap da det vil svekke institusjonenes evne til å bringe aktuell erfaringskunnskap inn i utdanningene. Sett i samfunnsmessig sammenheng mener vi dette er særlig uheldig i forhold til å styrke omstillingsevnen, og den langsiktige fornyelsen av norsk næringsliv. En raskere nedfasing av oljeaktiviteten vil forsterke behovet for et sterkere samarbeid mellom næringslivet og UH-sektoren, både innenfor utdanning, forskning og innovasjon.

3. EU-indikator. Insentivet for å konkurrere om forskningsbevilgninger på europeiske arenaer er viktig, og også at rammen for EU-insentivet foreslås åpnet. Åpen ramme vil gi økt forutsigbarhet, og insentivet vil ikke svekkes hvis (og når) EU-tildelingene øker, i motsetning til fordeling gjennom dagens RBO-system. At ordningen skal utvides til å omfatte alle EU-midler, også Erasmus+, er svært positivt. Men vi ser derimot ikke behovet for å innføre ytterligere insentiver for ERC, siden argumentasjonen for dette i praksis synes å være å motvirke ERC-kandidatens mobilitet.

4. Publiseringsindikator. Høgskolen i Ålesund mener at publiseringsindikatoren ikke behøver flere nivå, men at man heller kvalitetssikrer nomineringen av journaler på de ulike nivåene, og særlig i forhold til hvordan disse journalene rangeres internasjonalt, slik at man ikke utvikler et særnorskt system som er i utakt med andre land. Det er uheldig at journaler som rangeres høyt i Europa, rangeres lavere her, og vice versa.

5. Konkurransarena for tildeling av studieplasser. Det er vel og bra med en overordnet behovsprøving av nye studieplasser, men det er jo i utgangspunktet det som gjøres i dag tildeling av nye øremerkede studieplasser over statsbudsjettet. Vi antar at nåværende fordelingen er basert på behov, og med tanke på at spesifikke regioner bør få flere spesifikke studieplasser. Kvalitetskriterier og rekrutteringsgrunnlag er selvsagt viktig ved tildeling av nye studieplasser, men man bør være spesielt oppmerksom i forhold til praksiskrevende studier, hvor antall praksisplasser kan være en begrensende faktor. Det er uklart om denne ordningen skal gjelde alle studieplasser i sektoren. Dersom studieplassene skal tildeles bare for en periode, vil dette gi en uforutsigbarhet, som kan hindre utviklingen av solide fagmiljøer. Høgskolen i Ålesund ønsker derfor ikke dette forslaget iverksatt.

Med vennlig hilsen
HØGSKOLEN I ÅLESUND

Marianne Synnes
Rektor
ms@hials.no